

Србија по много чему није довршена држава. Од „ујединитељке југословенских земаља“, наша земља постала је „болесник Балкана“.

Није исправно закључити да је то само последица промене односа снага у Европи и свету, те да су догађаји од протеклу четврт века само и искључиво дело једне „историјске стихије“ (како их је уочи рата Србије и НАТО-а формулисао Војислав Шешељ).

Невоља у којој се српско друштво нашло 1990. године сводила се на избор мање лошег решења. За разлику од готово свих других социјалистичких држава, Србија је за српски народ била тек резервно и мање повољно решење од било какве Југославије.

Социјалистичка Југославија је за већину ионако подељених и неинтегрисаних Срба била, са свим манама, најбоље раздобље у историји. Комунизам „можда није био довољно успешан“, али за већину припадника српског народа он није био последица националног понижења и стране окупације (што је несумњиво био случај са нашим источним суседима).

Формулисани и започети на таквим основама реформски процеси су током протеклих деценија код нас били углавном половични: „бранили“ смо свакакву Југославију до карикатуралне државне заједнице са Црном Гором, у случају Косова и Метохије смо били спремни да форму суверенитета ставимо изнад будућности и слободе макар наших сународника са севера покрајине, градимо капитализам са елементима најцрње обесправљености из 18. века за раднике и социјалну државу коју не можемо да приуштимо за онолико политичара, државних службеника и пензионера, колико је потребно да би влада имала стабилност...

Однос целокупне наше елите и народне већине према установи парламентарне монархије представља једну од великих илузија после 1990. године. Београд је одавно прерастао своје шумадијске корене, а Србија – тешко пострадала у 20. веку – темељно је демографски измењена и послератним границама и југословенским искуством. Ипак, чудна је та општа повика на српске монархистичке традиције. Кад је реч о политичкој

олигархији, она је логична и очекивана.

За партије, установа председника републике представља неку врсту џокера. Ко држи место председника републике, остварује и политичку превласт. Председник је темељ власти у успону, сидро у кризи и падобран приликом пада. Његова популарност је покриће и оправдање када истих у стварности нема.

Око председника се стварају парламентарне већине, њему опозициони вођа нуди да формулишу политику према Косову и Метохији (после десет година заједничког дувања у тикву: устава, резолуција, декларација, закона...). Сетимо се колико је пута Милошевићев режим губио парламентарну већину али је опстајао захваљујући стабилности председничке власти, а како је пао после председничког пораза, упркос парламентарној већини.

Све споменуто говори у прилог тези да смо ми, у ствари, све време нека врста монархије. Монархија не мора да буде наследна, не мора, разуме се, бити ни ауторитарна. Установа председника републике је ионако израсла из установе монарха.

Невоља је у томе што установа нашег председника републике у већој мери баштини традиције Брозове диктатуре и власти Слободана Милошевића него српске монархијске традиције, посебно из оних малобројних али тиме драгоценијих година демократије и парламентаризма.

Борећи се за што већу власт и бранећи повластице, политичка олигархија брани установу председника са свим њеним ауторитарним и псеудомонархијским цртама, по цену да води кампању против државних традиција.

Парадоксално је да је углед династије Карађорђевић већи међу Србима у Републици Српској, Црној Гори или Македонији него у Београду и Војводини. Клевете које слушамо – од издаје до „покраденог злата“ – нису имале утицаја на Румуне и Бугаре, а њихови владари су потекли из страних династија и сарађивали су са Осовином.

Дисквалификација према којој престолонаследник недовољно познаје српски језик, није имала утицаја на прагматичне Енглеze када су пре три века успоставили своју данашњу династију, иначе најдуговекију и најпопуларнију.

У нашем случају однос према монархији често је део пропаганде оних који верују да јачајући себе и своје партије снаже државу. Повратак краља из једине преостале српске династије – престолонаследника Александра Другог свакако би помогао да Србија учврсти свој деценијама пољуљани идентитет.

Био би то нови интегративни фактор државе чији распад је процес који још увек траје.

Власт би се тако вратила у Скупштину и била би предата председницима владе, пренос власти би био осигуран и мање драматичан, а бастиони ауторитарности упућени на поглавара државе који представља симбол.

(Политика)